

LESSTOF

Woorden 3F

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Het is niet toegestaan deze versie van Muiswerk door te geven of te verkopen aan derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

Het is niet toegestaan de gebruikte teksten, vragen en (niet-bestaande) woorden (flitswoorden) te hergebruiken in eigen of andere producten, zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

Het is niet toegestaan de gebruikte analysealgoritmes te hergebruiken in eigen of andere producten, zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

Het is niet toegestaan deze applicatie via een applicatieserver beschikbaar te stellen in een intra- of internetomgeving.

© Muiswerk Educatief

Uitgave en verspreiding:
Muiswerk Educatief
J.A. van Seumerenlaan 5-7
1422 XS Uithoorn

Tel. 0297-523159
info@muiswerk.nl
verkoop@muiswerk.nl
nieuws en updates: www.muiswerk.nl

Versie mei 2019

MUI*is*WERK

INHOUD

INHOUD	3
INLEIDING	4
DOELGROEP	6
INHOUD EN STRUCTUUR	6
INHOUD	8

INLEIDING

Muiswerkprogramma's zijn interactieve, adaptieve web-based programma's voor het onderwijs. Ze werken op alle soorten computers en tablets, overal waar internet beschikbaar is.

Het belangrijkste principe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Muiswerk huldigt de opvatting dat een deskundige en bevlogen docent onmisbaar is voor het overdragen van kennis, het motiveren van leerlingen en het bewaken en sturen van individuele leerprocessen (onderwijs op maat), ook als gebruik wordt gemaakt van digitale programma's. Muiswerk levert de nodige instrumenten en hulpmiddelen om deze taken goed uit te voeren.

Woorden 3F is erop gericht om leerlingen te ondersteunen om het door Meijerink c.s. geformuleerde referentieniveau 3F voor begrijpend lezen en begrijpend luisteren te halen. Woordkennis vormt namelijk de basis van deze beide vaardigheden. De drempel voor dat niveau ligt aan het eind van havo en mbo-3/4. Het programma kan tevens gebruikt worden voor snelle leerlingen in lagere klassen van havo en vwo en kan remediërend worden ingezet in hogere leerjaren van vwo en in het hbo.

Het programma is met name nuttig voor leerlingen die op het gebied van woordkennis enige achterstand hebben ten opzichte van klasgenoten. Het programma kan naast elke lesmethode gebruikt worden, eventueel als aanvulling of ter vervanging van de woordkennislessen in methodes. Leerlingen hoeven geen specifieke voorkennis te hebben om met het programma te kunnen werken.

ACHTERGRONDEN VAN WOORDEN 3F

Vanwege de zorg over het kennisniveau van taal en rekenen formeerde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen. Deze expertgroep (commissie Meijerink) kreeg als opdracht om te adviseren wat leerlingen op het gebied van taal en rekenen moeten kennen en kunnen op verschillende momenten in hun onderwijs carrière. Het resultaat is beschreven in het rapport 'Over de drempels met taal en rekenen' (2008). In dit advies formuleert de Expertgroep:

- 'doorlopende leerlijnen' die ervoor zorgen dat het onderwijsresultaat van de ene sector naadloos aansluit op dat van de andere;
- 'referentieniveaus' met beschrijvingen van kennis en vaardigheden die leraren houvast bieden voor het bepalen, volgen en stimuleren van de ontwikkeling van leerlingen.

Het advies bestaat uit een hoofdrapport en voor zowel taal als rekenen een deelrapport. De rapporten zijn te downloaden vanaf de site van de Stichting Leerplanontwikkeling (www.slo.nl).

DREMPELS

Het rapport van de Expertgroep Meijerink geeft aan wat leerlingen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen. Deze belangrijke momenten worden ook wel 'drempels' genoemd en behelzen de overgangen tussen basisonderwijs, vmbo, havo, mbo, vwo, hbo en universiteit. Als leerlingen deze drempels makkelijker kunnen nemen, hebben ze meer kans op een optimale schoolloopbaan. Om ze hierbij te helpen, heeft de Expertgroep beschrijvingsniveaus van vier niveaus geformuleerd: 1F, 2F, 3F en 4F. Deze niveaus beschrijven de kennis en vaardigheden die de leerlingen op de drempelmomenten minimaal moeten beheersen.

Niveau	Fundamentele kwaliteit	Drempel
1F	Eind primair onderwijs	Van po naar vo
2F	Eind vmbo	Van vo fase 1 naar vo fase 2 / van vmbo naar mbo
3F	Eind mbo-4 en havo	van vo en mbo naar ho
4F	Eind vwo	van vo naar wo

DOMEINEN

In het rapport 'Over de drempels met taal' onderscheidt de Expertgroep vier domeinen: (1) mondelinge taalvaardigheid, (2) lezen, (3) schrijven en (4) taalbeschouwing (grammatica) en taalverzorging. Het referentiekader Nederlandse taal voor het domein begrippenlijst en taalverzorging op de basisschool is door de SLO uitgewerkt in een rapport Leerstoflijnen begrippenlijst en taalverzorging. Eveneens te downloaden vanaf de site van de SLO. Woordkennis is geen afzonderlijk domein, maar vormt de basis voor de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid. De stof van Woorden 3F kan worden ingezet als ondersteuning van deze vaardigheden.

HET BELANG VAN WOORDENSCHATVERWERVING

Woordenschatverwerving is zonder meer het belangrijkste onderdeel van het leren van een taal. Een taalleerder moet zich op vier verschillende niveaus bekwamen:

- op het gebied van de klanken en de letters;
- op het gebied van de woordkennis;
- op zinsniveau (grammatica en zinsbouw);
- op het niveau van de geschreven of gesproken teksten.

Woordkennis vormt de spil van deze reeks: klanken en letters worden gecombineerd tot woorden; woorden worden op hun beurt gecombineerd tot zinnen, en zinnen tot teksten. Bij het overdragen en begrijpen van teksten zijn woorden essentieel.

Nederlandse kinderen die instromen in het basisonderwijs, kennen meestal al zo'n 2.000 à 3.000 woorden (Verhallen & Verhallen, 1994). Dat geldt niet voor allochtone kinderen. Hun aanvankelijke achterstand op dit gebied wordt tijdens de schoolloopbaan nog groter, ténzij de school veel prioriteit geeft aan het vocabulaireonderwijs.

Anderstalige leerlingen moeten op school een taal leren, terwijl ze *tegelijktijd* via die taal toegang moeten krijgen tot de kennis die wordt onderwezen. Te weinig aandacht voor woordverwerving betekent daardoor ook een oplopende achterstand bij de andere vakken en vakonderdelen. Woorden 3F kan een bijdrage leveren aan het inlopen van de achterstand die leerlingen op het gebied van de woordkennis hebben.

DE COMPUTER IN HET LEERPROCES

Een deskundige, bevlogen docent, die aandacht heeft voor moeilijke woorden die langskomen en daar in zijn lessen aandacht aan besteedt is van grote waarde voor de woordenschatontwikkeling van zijn leerlingen. Toch zijn er argumenten om ook het leren van nieuwe woorden en het leren omgaan met moeilijke woorden in teksten via de computer aan te leren. Die argumenten zijn:

- De mogelijkheid van precieze temporele controle, d.w.z.:
 - exacte timing van terugkoppeling;
 - terugkoppeling aangepast aan leerling;
 - aanpassing van het tempo van aanbieding.
- De registratie en interpretatie van de vorderingen: programma's moeten door de docent 'toegediend' worden en deze zal het effect ervan moeten evalueren.

Onderwijskundige mogelijkheden van de computer zijn:

- *Adaptiviteit.* De computer kan de aard en het tempo van het lesmateriaal automatisch aanpassen aan het ontwikkelingsniveau van de leerling. Dat is een vorm van individualisering, los van de aandacht van de leraar.
- *Responsiviteit.* De computer kan veelvuldig bekrachtigend of correctief reageren op gegeven antwoorden.
- *Diagnostische waarde.* Antwoorden kunnen geregistreerd worden voor latere inspectie (wat in de praktijk helaas zelden gebeurt).
- *Motivationale waarde.* Werken met de computer is voor veel leerlingen motiverend. Zij ervaren het ook meestal als minder *demotiverend* om door de computer gecorrigeerd te worden dan door een docent.
- *Innovatieve waarde.* De computer kan dingen aanbieden die via andere leermiddelen niet mogelijk zijn, dat geldt bijvoorbeeld voor de reacties op acties van elke afzonderlijke leerling in de vorm van hints, aanmoedigingen en feedback bij fouten.

DOELGROEP

Woorden 3F is vooral bedoeld voor leerlingen in de hogere klassen van de havo en in mbo-3 of 4. Het programma kan tevens gebruikt worden voor snelle leerlingen in de lagere klassen. In hogere leerjaren van vwo en ook in het hbo kan het programma remediërend worden ingezet. Woorden 3F is door de diagnostische aanpak en de individuele feedback bijzonder geschikt voor groepen waarin niveaueverschillen bestaan op het gebied van woordkennis.

INHOUD EN STRUCTUUR

Bij Woorden 3F wordt in de eerste rubriek in een aantal oefeningen aandacht besteed aan de drie manieren waarop je moeilijke woorden kunt benaderen: kijken naar het woord zelf, letten op de context en – pas als dat niet lukt - zoeken in het woordenboek. De stof is grotendeels een herhaling van wat er in de eerste rubrieken van Woorden 2F behandeld wordt. Na deze eerste 'kennisrubriek' (rubriek A) volgen zeven themarubrieken: Voor niveau 3F hebben we zeven

thema's gekozen die voor bijna iedereen nuttig en relevant zijn: *Taal, Psychologie, Flora en fauna, Gezondheid, Psychologie, Culturen en Economie*.

STRUCTUUR BINNEN DE RUBRIEKEN

Een didactische basisregel is dat het leren van woorden nooit in één keer gebeurt. Op de eerste plaats moet kennisgemaakt worden met de betekenis van nieuwe woorden (semantiseren), vervolgens moet er met de nieuwe woorden geoefend worden (consolideren) en als afsluiting volgt het controleren of de woorden echt gekend worden. Zie verderop.

Het aanleren van nieuwe woorden gebeurt in de lagere oefenniveaus vaak met behulp van plaatjes. Bij gevorderde leerlingen gaan nieuwe woorden echter meestal niet meer over concrete, maar over meer ingewikkelde, abstracte begrippen, die minder goed af te beelden zijn. In dit programma worden nieuwe woorden daarom grotendeels aangeleerd via de context van een geschreven tekst. Een uitzondering vormt het onderwerp flora en fauna. De meer en minder alledaagse woorden die daar bij horen leenden zich vaak wel voor afbeelding. Voor de afwisseling wel zo fijn.

Er moet in Woorden 3F dus veel, heel veel gelezen worden. Dat dient niet alleen de uitbreiding van de woordenschat, maar ook de ontwikkeling van het begrijpend lezen op micro-niveau, die immers gebaseerd is op de kennis van woorden en idioom. De eerste oefeningen van elke themarubriek bevatten in dit programma telkens een of meer verhalende, tamelijk eenvoudige teksten, waarvan we denken dat leerlingen ze ook interessant vinden. Daarna volgt meestal minstens één meer abstracte, theoretische, vaak moeilijke tekst.

Na het semantiseren moet voldoende geoefend worden om ervoor te zorgen dat leerlingen betekenissen ook onthouden (consolideren). Dat gebeurt in elke rubriek met een aantal oefeningen in verschillende oefenvormen. Ten slotte moet ook nagegaan worden of zij de betekenissen werkelijk kennen (controleren). De laatste oefening van elke rubriek kan voor de leerling als zodanig gebruikt worden. De leerling kan met deze oefening controleren of voldoende kennis heeft van de woorden waar het in deze rubriek om gaat. De vragen van deze controleoefening lijken op die van de diagnostische toets. De thema's van Woorden 3F zijn dus opgebouwd volgens deze drieslag van semantiseren, consolideren en controleren.

CORPUS

Het kiezen van de in Woorden 3F behandelde woorden is geleid door de gekozen thema's en ook door de frequentie van woorden. Het gaat in de meeste gevallen om minder frequente woorden (<500 in de Celex database). Ook is er aandacht voor idioom (woordcombinaties) en uitdrukkingen. De oefeningen bevatten woorden die nodig zijn om over de gekozen thema's te kunnen communiceren. Zie ook de uitwerking van de inhoud verderop. Voor een opsomming van woorden en uitdrukkingen die meer of minder uitgebreid behandeld worden in Woorden 3F, zie p. 19.

OMVANG

Het programma omvat 70 oefeningen, 2 deoltoetsen en 1 totaaltoets. Er zijn meer dan 2500 opgaven in verwerkt en 36 leesteksten. Deze opgaven worden in 11 verschillende oefenvormen aangeboden.

DIAGNOSE STELLEN EN OEFENEN

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof.

De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod. Van rubrieken waarin fouten werden gemaakt, krijgt de leerling oefeningen aangereikt in zijn persoonlijke oefenprogramma. Hij kan via die oefeningen de zwakke plekken in zijn kennis opvullen. Na het oefenen maakt hij opnieuw de toets, om te zien of er vooruitgang is geboekt.

Het hoofdscherm van Woorden 3F. Pas na het maken van een diagnostische toets (Wat weet je al?) is de knop met het persoonlijk oefenprogramma van de betreffende leerling opgelicht, genaamd 'Jouw Oefeningen'.

INHOUD

Woorden 3F bevat 70 oefeningen, één totaaltoets en twee deoltoetsen. De totaaltoets heeft 40 variabele vragen en hierin komt de hele stof aan de orde. De deoltoetsen bevatten elk 30 wisselende meerkeuzevragen en bevragen elk een deel van de stof (resp. rubriek A t/m E en E t/m H). In de oefenstof zijn 11 verschillende oefenvormen gebruikt, namelijk: *Rijen, Open vraag, Meerkeuze 4, Meerkeuze 6, Wijs aan in tekst, Plaats woord, Plaatje klikken, Plaatje verklaren, Koppels, Wijzig tekst en Koppelpuzzel.*

OVERZICHT RUBRIEKEN

Woorden 3F heeft de volgende inhoud:

A Omgaan met nieuwe woorden

B	Taal
C	Psychologie
D	Flora en fauna
E	Gezondheid
F	Psychologie
G	Culturen
H	Economie

Hieronder wordt de inhoud van elke rubriek wat verder toegelicht.

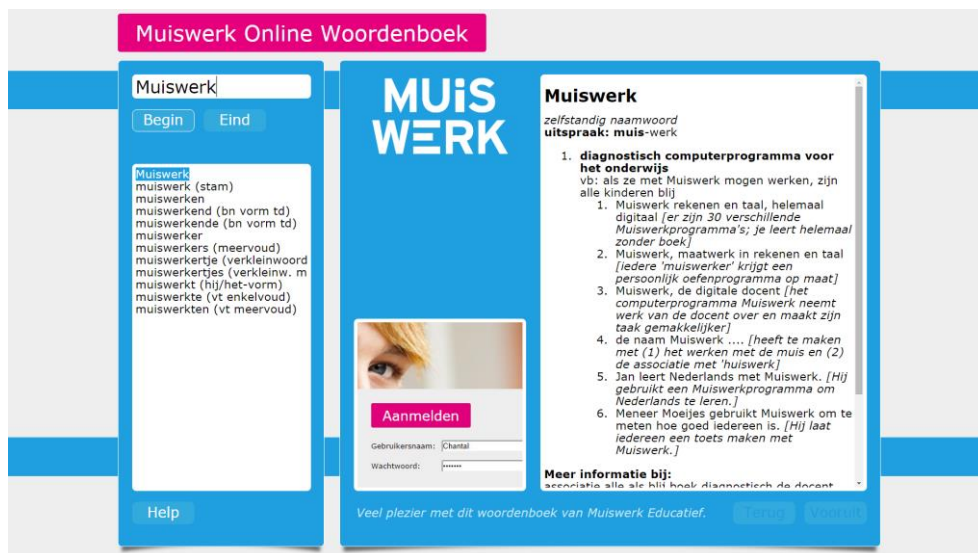
RUBRIEK A: OMGAAN MET NIEUWE WOORDEN

In deze rubriek leert de leerling dat er drie manieren zijn voor het omgaan met nieuwe woorden. De eerste is: kijken naar het woord zelf (herken je familiewoorden en delen van woorden?), de tweede is: letten op de context van de zin en de hele tekst en pas als laatste ga je een woord opzoeken, want dat is het meest omslachtig. Het digitale Muiswerk Woordenboek kan daarbij gebruikt worden. Dit woordenboek is ontwikkeld ter ondersteuning van de Muiswerk taal- en rekenprogramma's en vrijwel alle woorden die in het programma behandeld worden, zijn erin opgenomen. Dat woordenboek biedt niet altijd de eindoplossing: soms moet er op basis van de tekst gekozen worden uit verschillende betekenissen. Het woordenboek is alleen te gebruiken bij oefeningen. Bij toetsen komt de knop om het woordenboek op te roepen niet in beeld (zie onder).

In het Muiswerk Woordenboek vind je onder andere:

- de correcte spelling van het woord
- soms een illustratie
- de woordsoort
- de verdeling in lettergrepen en de hoofdklemtoon
- een eenvoudige omschrijving van de betekenis(sen)
- een voorbeeldzin waarin het woord gebruikt wordt
- de verschillende vormen die een woord kan hebben
- een opsomming van uitdrukkingen waar het woord in voorkomt met daarbij de betekenissen.

Je mag bij het zoeken naar een woord kleine fouten maken of een van de kortere woordvormen invullen om toch bij het juiste (hoofd)woord te komen. In deze oefening krijg je vragen over bovenstaande onderwerpen.

Alle woorden die in Woorden 3F behandeld worden, zijn ook opgenomen in het vernieuwde Muiswerk Woordenboek. Binnen elke oefening kun je schakelen naar het Muiswerk Woordenboek via de knop:

Een nieuwe optie in het woordenboek is dat er ook gezocht kan worden op woorddelen, bijvoorbeeld -(e)ling, -ster, -aard, wat gebruikt kan worden bij het ontleden van woorden.

In de eerste oefening van Rubriek A gaat het erom wat je moet doen om een woord te vinden, wat je allemaal in het woordenboek aantreft, hoe je woordverzamelingen tevoorschijn kunt laten komen etc. Dan volgen oefeningen over woordfamilies en het herkennen van woorden en woorddelen in woorden. Vervolgens zijn er oefeningen over het samenstellen en ontleden van woorden (samenstellingen en afleidingen) en de laatste oefening bevat alle stof die behandeld is en die ook in de toetsen aan de orde komt. In rubriek A worden de volgende vaktermen geïntroduceerd en gebruikt:

Homoniemen - woorden die precies hetzelfde worden geschreven en uitgesproken, maar een totaal verschillende betekenis kunnen hebben, bijvoorbeeld koper (de grondstof) en koper (iemand die koopt). Soms horen ze bij dezelfde woordsoort (zoals hier), soms niet.

Homofonen zijn woorden die wel hetzelfde klinken, maar verschillend gespeld worden, bijvoorbeeld rat (dier) en rad (wiel dat om een as draait).

Synoniemen zijn verschillend van vorm, maar hebben wel dezelfde betekenis, bijvoorbeeld radeloos en wanhopig. Ze horen meestal ook tot dezelfde woordsoort.

Een **samenstelling** is een combinatie van tenminste twee echte woorden die één geheel vormen en aan elkaar geschreven worden. Echte woorden zijn woorden die ook afzonderlijk als woord kunnen voorkomen. Rioolwater is dus een samenstelling, want riool en water zijn echte woorden, maar robotachtig is geen samenstelling, want achtig is geen woord dat afzonderlijk gebruikt kan worden.

Van de meeste samenstellingen kun je de betekenis voorspellen als je weet wat de afzonderlijke woorden betekenen. Er zijn echter ook veel samenstellingen waarvan je de betekenis NIET kunt voorspellen. Zelfs niet als je weet wat de afzonderlijke woorden betekenen, bijvoorbeeld scheurbuik en bolleboos. Je noemt dat versteende of ondoorzichtige samenstellingen.

Voor- of achtervoegsels zoals ver- of -ing zijn geen echte woorden. Woorden die daarmee beginnen of eindigen noem je afleidingen. Achtervoegsels bepalen bij welke woordsoort een woord hoort. Zo zijn woorden die op -ist -heid, -te of -teit eindigen bijna altijd zelfstandige naamwoorden en woorden die op -lijk eindigen bijvoeglijke naamwoorden.

Verbuigingen zijn andere vormen van hetzelfde woord, bijvoorbeeld groot/grote en land/ landje. Als het gaat om een werkwoord gebruiken we in dat geval de term vervoeging: vindt is dus een vervoeging van vinden.

Lange, samengestelde afleidingen kun je ontrafelen door telkens een woord of woorddeel weg te laten, tot je het grondwoord overhoudt. Dat is vaak een zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord of een werkwoordstam.

RUBRIEK B: TAAL

Het onderwerp 'Taal' is gekozen omdat iedereen met taal te maken heeft en het voor iedereen relevant en nuttig is om er op meta-niveau iets meer van te weten. In de meerkeuzeoefening B8 komt alle stof van de rubriek weer samen. Begonnen wordt met een verhaal over Genie, een zgn. 'wolfskind' dat in de eerste jaren van haar leven vrijwel niet met taal in aanraking kwam. Wetenschappers waren zeer in haar ontwikkeling geïnteresseerd toe ze eenmaal gevonden was, want: wat is taal eigenlijk en kun je een taal nog aanleren als daar niet in de eerste jaren van je leven de basis voor wordt gelegd?

1 Lees de tekst hiernaast en let vooral op de blauwe woorden. Vul aan: Er is in alinea 1 sprake van een 'zogenaamd' wolfskind omdat ...

a) Genie niet door een wolf maar met een ander dier samenwoonde

b) het niet om de betekenis van het woord gaat, maar om het woord zelf

c) het niet letterlijk gaat om een kind van een wolf gaat

Nee, het gedrag van haar vader was abnormaal, maar hij was geen dier. Probeer het nog een keer.

OK

De eerste vraag bij het eerste deel van het verhaal over Genie. Het zijn allemaal meerkeuzevragen en bij de beantwoording daarvan moet de leerling de drie manieren van omgaan met nieuwe woorden toepassen. Bij een fout antwoord volgt feedback die de leerling moet helpen bij het juiste antwoord terecht te komen.

Na de teksten over Genie, die eigenlijk over taalontwikkeling of taalverwerving gaan, volgen wat meer theoretische teksten met vragen over het mentale lexicon, het woordenboek in ons achterhoofd, en over de regels die gelden voor het produceren en begrijpen van taal. De daarop volgende oefeningen gaan over (straat)taal, accent en dialect. Na deze teksten met vragen wordt geoefend met de woorden en hun betekenissen in een synoniemen-oefening en in twee koppels-oefeningen: omschrijving bij woord zoeken, en andersom. In de laatste oefening van rubriek B

wordt zoals gewoonlijk gecontroleerd of de begrippen die aan de orde kwamen, inmiddels beheerst worden.

RUBRIEK C: RECHTSPRAAK

Rubriek C gaat over het thema Rechtspraak. In de eerste twee oefeningen moeten vragen beantwoord worden bij rechtbankverhalen over een contactverbod na een rampscheiding, over bedreiging in vereniging, over heling en over de verkoop van namaakproducten. De tekst bij oefening C3 is wat theoretischer tekst in de vorm van een column waarin de vraag behandeld wordt in hoeverre het mogelijk is om beslag te leggen op dure merkjassen als niet kan worden aangetoond dat de drager er eerlijk aan gekomen is. Van dezelfde tekst is een plaats-woord-oefening gemaakt (C4), waarin de behandelde woorden nog eens langskomen. Ook C5 is een plaats-woord-oefening over het systeem van de rechtspraak (zie onder). Na deze oefeningen wordt verder gewerkt aan het aanleren van betekenissen (consolideren) in een synoniemen-oefening en in twee koppels-oefeningen: omschrijving bij woord zoeken, en andersom. In de laatste oefening van rubriek C wordt zoals gewoonlijk gecontroleerd of de begrippen die aan de orde kwamen, inmiddels beheerst worden.

Welk woord past op de open plaats?

DE RECHTERLIJKE MACHT

De rechterlijke macht is in een (1) de organisatie die zich bezighoudt met (2). De andere machten zijn de (3) macht (regering) en de (4) macht (politie). Een van de kenmerken van een rechtsstaat is een (5) tussen de drie machten. Dit is omdat we het belangrijk vinden dat rechters (6) kunnen oordelen.

In Nederland verstaan we

advocaten
bemiddeling
bestuursrecht
burgers
civiel
geschillen
griffiers
huurzaken
kantonrechten
Kroon

Nog 26

OK ✓ Terug Vooruit A-Z Help i Stop

Oefening C5 is een plaats-woord-oefening met belangrijke woorden over het systeem van de rechterlijke macht. De leerling moet voor elke open plaats het juiste woord aanwijzen. Onder de Help-knop zit een spiekscherm dat geraadpleegd mag worden. De woorden kunnen worden opgezocht met de woordenboekknop (A-Z).

RUBRIEK D: FLORA EN FAUNA

Rubriek D is de enige rubriek waarin ruim gebruik wordt gemaakt van illustraties. Het onderwerp is erg breed, dus er moest gekozen worden. Er zijn drie categorieën: bloemen, bomen en tuinvogels. De woorden zijn over het algemeen niet echt moeilijk en ook niet heel laagfrequent. Toch hebben veel jongeren deze woorden niet in hun vocabulaire, terwijl het wel leuk is om wat je in de natuur tegenkomt, te kunnen benoemen. Begonnen wordt met vier plaatjesoefeningen.

Soms moet met trial en error het juiste beeld worden gezocht, soms moet het juiste woord bij het aangegeven beeld worden aangewezen. D5 is een memory-spelletje waarin veel woorden nog eens langs komen. In D6 volgen dan twee teksten met vragen over natuur en natuurbeheer. Na deze oefeningen wordt verder gewerkt aan het aanleren van betekenissen (consolideren) in een synoniemen-oefening en een koppels-oefening: omschrijving bij woord zoeken. In D9 komen alle belangrijke woorden, begrippen en uitdrukkingen nog eens langs in een meerkeuzeoefening.

Bloemen

Waar zie je deze bloem?

de pinksterbloem

Nee, dat is de roos.

OK

Oefening D1 is een Plaatje-klik-oefening over bekende bloemen. Door trial and error kunnen de namen gekoppeld worden aan de juiste plaatjes. Bij fout aanwijzen krijgt de leerling als feedback hoe de fout aangewezen bloem heet. Bij de goed aangewezen plaatjes komt de naam van de bloem te staan.

RUBRIEK E: GEZONDHEID

Rubriek E gaat over gezondheid en gezondheidszorg. In de eerste oefening moeten vragen beantwoord worden bij twee patiëntenverhalen: een patiënt met een melanoom en een met allergie. Dan volgt een koppelpuzzel waarin een ziekte of gezondheidsprobleem gekoppeld moet worden aan de specialist bij wie je daarvoor moet zijn. Vervolgens is er een Plaatje-klik-oefening waarin het gaat om het herkennen van ziektebeelden. Oefening E4 is bestaat weer uit meer theoretische teksten met vragen, dit keer over geneeskunde in het algemeen en over geneesmiddelen. De tekst over geneeskunde komt vervolgens terug als Plaats-woord-oefening. In E6 moet in een koppels-oefening een bepaald symptoom gekoppeld worden aan een ziekte. Daarna wordt verder geoefend met de betekenissen (consolideren) in een synoniemen-oefening en een koppels-oefening waarbij het gaat om het zoeken van de juiste omschrijving bij een

woord. In de laatste oefening wordt zoals gewoonlijk gecontroleerd of de gezondheidswaarden die behandeld zijn, inmiddels beheerst worden.

1 Lees deze tekst en let vooral op de blauwe woorden. Wat verstaat men onder 'preventie' (alinea 1)?

a) het voorkomen dat iets gebeurt

b) het ingrijpen als iets gebeurd is

c) het uitzoeken wat er precies aan de hand is

d) het vroegtijdig vaststellen wat er aan de hand is

Geneesmiddelen

[1] Geneesmiddelen of medicijnen, zijn chemische verbindingen die op cellen inwerken en die gebruikt worden in de therapie, bij de preventie en de diagnostiek.

Nee, dat is de diagnostiek. Probeer het nog een keer.

OK

Oefening E4 bestaat uit vragen bij twee teksten: een over geneeskunde in het algemeen en een over geneesmiddelen. Op een fout antwoord volgt feedback die kan helpen het juiste antwoord te vinden, dan wel de betekenis van andere relevante woorden te leren kennen. Alle woorden die in het programma behandeld worden, staan ook in het Muiswerk Woordenboek dat in elke oefening geopend kan worden.

RUBRIEK F: PSYCHOLOGIE

Rubriek F gaat over psychologie. In de eerste oefening moeten vragen beantwoord worden bij persoonlijk verhalen van mensen met een psychisch probleem (ADHD en autisme). In oefening F2 moet het juiste plaatje worden aangewezen bij het woord dat een emotie aangeeft. Oefening F3 bestaat weer uit een meer theoretische tekst met vragen, dit keer over psychologie. Deze komt tekst vervolgens terug als Plaats-woord-oefening. In F5 moeten de korte omschrijving van een psychisch probleem telkens gekoppeld worden aan de naam van dat probleem of die stoornis. Na deze oefeningen wordt verder gewerkt aan het aanleren van betekenissen (consolideren) in een synoniemen-oefening en in twee koppels-oefeningen: omschrijving bij woord zoeken, en andersom. In de laatste oefening van rubriek F wordt zoals gewoonlijk gecontroleerd of de begrippen die aan de orde kwamen, inmiddels beheerst worden.

In oefening F2 moet het juiste plaatje worden aangewezen voor een emotie. Als feedback hoort de leerling welke emotie het onjuist aangewezen plaatje wél verbeeldt.

RUBRIEK G: CULTUREN

Rubriek G gaat over culturen. In de eerste oefening moeten vragen beantwoord worden bij een tekst over Aboriginals. Ook G2 bestaat uit teksten met vragen, maar nu gaan de teksten over cultuurverschillen, onder andere tussen Nederlanders en Britten en tussen verschillende groepen binnen Nederland. Oefening G3 bestaat weer uit een meer theoretische tekst met vragen over antropologie. Deze tekst komt vervolgens terug als Plaats-woord-oefening. Na deze oefeningen wordt verder gewerkt aan het aanleren van betekenissen (consolideren) in een synoniemen-oefening en in twee koppels-oefeningen: omschrijving bij woord zoeken, en andersom. In de laatste oefening van rubriek G wordt zoals gewoonlijk gecontroleerd of de begrippen die aan de orde kwamen, inmiddels beheerst worden.

Kies eerst een GROEN woord en dan het BLAUWE synoniem.

	nationaal
confrontatie	
conflict	
	diversiteit
landelijk	verscheidenheid
traditioneel	oorspronkelijk
uitdaging	
provocatie	

oerwoud = bush
afzonderen = isoleren
eer = reputatie
typeren = profileren
traag = slepend

Nog 5

A-Z Help Stop

Oefening G5 is een koppelpuzzel waarin voor elk groen woord en blauw synoniem gezocht moet worden. Onder de koppels komt een toepasselijke foto tevoorschijn. In de oefening komen de behandelde woorden terug met hun synoniem. Het is een consolidatie-oefening.

RUBRIEK H: ECONOMIE

Het onderwerp van rubriek H is Economie. In de eerste oefening moeten vragen beantwoord worden bij drie teksten over het denkbeeldige bedrijf van Laura. Ook H2 bestaat uit teksten met vragen, maar nu gaan de teksten over inkomen en budget, zowel van particulieren als van de overheid. Oefening H3 bestaat weer uit een meer theoretische tekst met vragen, dit keer over economie. Deze tekst komt vervolgens terug als Plaats-woord-oefening. Na deze oefeningen wordt verder gewerkt aan het aanleren van betekenissen (consolideren) in een synoniemen-oefening en in twee koppels-oefeningen: omschrijving bij woord zoeken, en andersom. In de laatste oefening van rubriek H wordt zoals gewoonlijk gecontroleerd of de begrippen die aan de orde kwamen, inmiddels beheerst worden.

Welke betekenis hoort erbij?

nettowinst =

- die we zelf rechtstreeks aan de overheid betalen
- de omzet minus btw en inkoop
- brutowinst minus bedrijfskosten

sociale zekerheid = regelingen waardoor je geld krijgt bij ziekte en gebrek
 begroting = overzicht van geplande inkomsten en uitgaven
 begrotingsoverschot = als er meer geld binnenkomt, dan er wordt uitgegeven

Nog 9

A-Z Help Stop

Oefening H5 is een oefening waarin elk woord moet worden gekoppeld aan de juiste omschrijving. In de oefening komen de behandelde woorden met hun betekenissen terug. In H6 gebeurt dat andersom. Bij de omschrijving moet een woord worden gezocht. Het zijn consolidatie-oefeningen die bedoeld zijn om de stof te laten bekijken.

OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN

Links in het overzicht staan de onderwerpen of rubrieken. In de tweede kolom de namen van de oefeningen die over het onderwerp gaan. In de derde kolom vindt u het type oefeningen. De vierde en vijfde kolom geven meer informatie over het aantal uitlegschermen en het aantal opgaven.

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
Z Toets	1 Rubriek A t/m E	Meerkeuze	1	32
	2 Rubriek E t/m H	Meerkeuze	1	32
	3 Rubriek A t/m H	Meerkeuze	1	48
A Over woorden	1 Het woordenboek	Meerkeuze	3	21
	2 Woordfamilies	Wijzig tekst	3	13 .. 19
	3 Homoniemen zoeken	Koppelpuzzel	1	10
	4 Woorddelen in woorden	Koppels	1	12
	5 Samenstelling of niet	Rijen	1	20
	6 Woorden afleiden	Meerkeuze	2	20
	7 Woorden ontrafelen	Open vraag	4	15
	8 De theorie	Plaats woord	2	32
	9 Over woorden	Meerkeuze	3	20
B Taal	1 Het verhaal van Genie	Meerkeuze	3	24
	2 Woorden plaatsen - Genie	Plaats woord	2	26
	3 Taalbegrippen	Meerkeuze	2	21
	4 Taalvariatie	Meerkeuze	1	24
	5 Woorden plaatsen - Taal	Plaats woord	2	22
	6 Synoniemen	Koppelpuzzel	1	10
	7 Woord en omschrijving	Koppels	1	12
	8 Omschrijving en woord	Koppels	1	17
	9 Taalwoorden	Meerkeuze	1	20
C Rechtspraak	1 Rechtbankverhalen - 1	Meerkeuze	1	25

	2 Rechtbankverhalen - 2	Meerkeuze	1	24
	3 Criminele jas	Meerkeuze	1	20
	4 Woorden plaatsen - Criminele jas	Plaats woord	2	23
	5 De rechterlijke macht	Plaats woord	2	26
	6 Synoniemen	Koppelpuzzel	1	10
	7 Woord en omschrijving	Koppels	1	12
	8 Omschrijving en woord	Koppels	1	20
	9 Rechtspraakwoorden	Meerkeuze	1	20
D Natuur	1 Bloemen	Plaatje klikken	1	12
	2 Bomen	Plaatje verklaren	2	12
	3 Tuinvogels	Plaatje klikken	1	12
	4 Flora en fauna (*)	Meerkeuze	1	18
	5 Memory (*)	Memory	1	10
	6 Natuur	Meerkeuze	1	23
	7 Woorden plaatsen - Natuur	Plaats woord	2	26
	8 Natuurwoord en omschrijving	Koppels	1	12
	9 Natuurwoorden	Meerkeuze	1	20
E Gezondheid	1 Patiëntenverhalen	Meerkeuze	1	25
	2 Naar welke specialist	Koppelpuzzel	1	10
	3 Ziektebeeld herkennen	Plaatje klikken	1	12
	4 Geneeskunde	Meerkeuze	1	23
	5 Woorden plaatsen - Geneeskunde	Plaats woord	2	30
	6 Symptoom en ziekte	Koppels	1	20
	7 Synoniemen	Koppelpuzzel	1	10
	8 Woord en omschrijving	Koppels	1	12
	9 Gezondheidswoorden	Meerkeuze	1	20
F Psychologie	1 Persoonlijke verhalen	Meerkeuze	1	20
	2 Emoties (*)	Meerkeuze Grafisch	1	16
	3 Psychologie	Meerkeuze	1	20
	4 Woorden plaatsen - Psychologie	Plaats woord	2	25
	5 Psychische problemen	Koppels	2	18
	6 Synoniemen	Koppelpuzzel	1	10
	7 Woord en omschrijving	Koppels	1	12
	8 Omschrijving en woord	Koppels	1	20
	9 Psychologiewoorden	Meerkeuze	1	20
G Culturen	1 Aborigines	Meerkeuze	1	19
	2 Cultuurverschillen	Meerkeuze	1	24
	3 Antropologie	Meerkeuze	1	25
	4 Woorden plaatsen - Antropologie	Plaats woord	2	25
	5 Synoniemen	Koppelpuzzel	1	10
	6 Woord en omschrijving	Koppels	1	12
	7 Omschrijving en woord	Koppels	1	20
	8 Woorden over culturen	Meerkeuze	1	18
H Economie	1 Het bedrijf van Laura	Meerkeuze	1	25
	2 Inkomen en budget	Meerkeuze	1	24
	3 Waar gaat economie over?	Meerkeuze	1	15
	4 Woorden plaatsen - Economie	Plaats woord	2	31
	5 Synoniemen	Koppelpuzzel	1	10
	6 Woord en omschrijving	Koppels	1	12
	7 Omschrijving en woord	Koppels	1	16
	8 Economiewoorden	Meerkeuze	1	18

DE WOORDEN VAN WOORDEN 3F

In Woorden 3F worden onder andere de volgende woorden meer of minder uitgebreid behandeld.

Rubriek A – Omgaan met nieuwe woorden

achtervoegsel - afleiding - agressie - agressief - als de kalveren op het ijs dansen - ambitie - ambitieus - analfa-beet - anoniem - anti-autoritair - antistof - archeologie - asociaal - audioloog - auditief - biogas - biografie - biologie - biotechniek - biseksueel - cardiogram - cardioloog - chronometer - claustrofobie - combinatie - combi-neren - communicatie - communiceren - constructie - constructief - construeren - consument - consumeren - context - controle - controleren - doorgestoken kaart - dresseren - dressuur - effectief - essay - exploderen - explosie - explosief - exterieur - financieel - financieren - finetunen - fuseren - geografie - geologie - grondwoord - het onderste uit de kan halen - homfoon - homoniem - informatie - informatief - informeren - injecteren - injectie - installatie - installeren - intercity - intercom - intermenselijk - internationaal - irritatie - irriteren - isolatie - isoleren - klemtoon - lemmet - mandaat - microscoop - moyenne - multicultureel - multimiljonair - multiplex - neuropathie - passage - pedicure - postelein - preadvies - prepaid - protégé - psychologie - realiseren - realistisch - realiteit - samenstelling - sms'en - synoniem - te pas en te onpas - telebankieren - telescoop - triceps - verbuiging - versteende samenstelling - visueel - voorvoegsel

Rubriek B – Taal

aanvankelijk lezen - ABN - accent - algoritme - arbitrair - associatie - bevestiging - biologische klok - blikveld - charme - cognitief - commotie - communicatie - de gemoederen lopen hoog op - dialect - fascinerend - fonologie - genereren - gradatie - grammatica - grammaticaal - hypothese - incontinentie - intonatie - jargon - juridische status - kritische periode - lexicon - linguïst - loop - massaal - mentaal - mentaal - morfologie - morfologisch - nihil - non-verbaal - orthografie - orthografisch - Papiaments - periferie - pragmatiek - primair - recursief - regionaal - register - research - semantisch - specialiseren - sprokkelen - standaardtaal - syntaxis - taalgemeen-schap - taalverwerving - tongval - universeel - verbaal - verbuigen - vervoegen - vocabulaire - vocabulaire - vocaliseren – wolfskind

Rubriek C – Rechtspraak

aanhouden - advocaat - bedreiging in vereniging - bemiddeling - beslaglegging - bestuurlijk bederf - bestuurs-recht - bevestigen - bewijslast - billijk - cash - civiel - contactverbod - corruptie - cybercriminaliteit - digitale experts - een been bijtrekken - fraude - frustratie - geschil - griffier - handhaving - hechtenis - heling - het loopt de spuigaten uit - heterdaad - horen - huisrecht - huiszoekingsbevel - imago - impulsief - kantonrechter - klok-kenluider - Kroon - kwitantie - lapmiddel - magistratuur - medeplichtigheid - met een korrel zout nemen - officier van justitie - omgangsregeling - ondermijning - onrechtmatig - ontvankelijk - oplichting - politierechter - raads-heer - racist - rechter - rechtspraak - rechtsstaat - rechtsstatelijk - recidive - recidiveren - reclassering - stalking - stigmatiseren - strafblad - strafrecht - stroman - symptoombestrijding - uitspraak - uitvoerende macht - verden-king - vergrijp - vonnis - voorarrest - voorwaardelijke gevangenisstraf - vordering - vreemde valuta - vrijspraak - wetgevende macht - witwassen - ze liegen er niet om - zich wederrechtelijk toegang verschaffen - zitten - zitting - zwart werk - zwartmaken – zwijgrecht

Rubriek D – Natuur

abeel - anemoon - anjer - berk - beuk - biodiversiteit - boterbloem - dahlia - decennium - diversiteit - dominant - een tandje bij zetten - eik - erfgoed - es - exoot - habitat - houtduif - hyacint - inclusief - inheems - karakteristiek - kastanje - koolmees - kraai - krokus - kwelder - lariks - lelie - lijster - loofboom - madelief - merel - monitoren - naaldbos - opslag - paardenbloem - pimpelmees - pinksterbloem - plaggen - populatie - roodborst - roos - sneeuwkllokje - spar - specht - spreek - treurwilg - ven - vink - winterkoning - woekeren -

Rubriek E – Gezondheid

acné - allergen - allergie - allergoloog - allergoloog - anamnese - anesthesist - anorexia - apneu - artrose - astma - bacteriologie - benigne - beperking - biopt - botbreuk - cardioloog - chronisch - classificatie - de ziekte van Lyme - dermatoloog - desensibilisatie - diagnose - diëtist - echo - echografie - eczeem - evidence based - exceptioneel - fysiotherapeut - gebruikstraditie - geriater - griep - gynaecoloog - hard bewijs - hematoloog - hooikoorts - huisstofmijt - hypothese - immuunsysteem - impact - ingrediënt - internist - intolerantie - kinderarts - klinisch - KNO-arts - lactose - longarts - lymfeklier - maligne - MDL-arts - melanoom - migraine - mondiaal - neurochirurg - neuroloog - nieuwvorming - obesitas - oncoloog - oogarts - op kweek zetten - orthodontist - orthopeed - patholoog - pitvrucht - preventie - prognose - punctie - radioloog - reumatoloog - schildwachtklier - second opinion - steenvrucht - synthetisch - tandarts - uroloog - virologie - vroedvrouw - waterpokken - zonneklaar -

Rubriek F – Psychologie

ADHD - afschuw - agorafobie - ambulans - angst - angststoornis - anorexia nervosa - autisme - behaviorisme - blijmoedig - boulimia - burn-out - cognitief - connotatie - de puzzelstukjes vielen op hun plaats - discipline - dwangstoornis - een antisociale persoonlijkheidsstoornis - een depressie - emotie - ergernis - faalangst - filteren - flow - fysiek(e) - gedragsgericht - geluk - het mentale welbevinden - in therapie zijn - individualisering - insomnie - introspectie - liefdevol - manische depressie - mindset - moedeloos - motief - motorisch - neurose - object - objectief - ontroering - ontwikkelingsstoornis - orthopedagoog - paniek - paniekstoornis - postnatale depressie - prikkel - prismaat - psychopharmaca - psychose - psychotherapie - reduceren - schizofrenie - schizofrenie - script - smalltalk - stress - streven - strijdvaardig - tinnitus - trauma - trauma - uit de boot vallen - van het pad af raken - verbazing - verdriet - verslaving - verstrooidheid - verving - verward - vreugde - woede -

Rubriek G – Culturen

antropoloog - associëren - bekijken - beschaving - boemerang - bush - ceremonie - clan - comfortzone - confrontatie - continent - cultiveren - cultuur - cultuur - dat is het hele eiereneten - dialect - directheid - diversiteit - domesticatie - egalitair - ethnocentrisch - evolutie - fysiek - hiërarchie - identiteit - inheemsen - inherent zijn aan - institutie - interactie - isoleren - integriteit - jezelf verloochenen - kolonialisme - kolonisten - marginale positie - migrant - mismatch - multicultureel - mythologie - nationaal - nederzetting - nomaden - objectiviteit - ontginning - ontvreemden - perspectief - profileren - provocatie - reputatie - revolutionair - ritueel - slepend - stam - superioriteit - suprematie - traditioneel - traditioneel - tribaal - tribe - wierdo - wikken en wegen -

Rubriek H - Economie

aandeel - afschrijving - afzet - arbeid - begroting - begrotingsoverschot - brutosalaris - brutowinst - btw - budget - budgetteren - commercieel - consumptie - de balans opmaken - directe belastingen - distributie - distributiekanaal - dividend - een appeltje voor de dorst - implementatie - incidentele uitgaven - indirecte belastingen - inkomen - inkomen in natura - inkomstenbron - investeren - kapitaal - koopkracht - marketing - Miljoenennota - omzet - ondernemer - onderneming - pacht - produceren - productie - productiefactor - reserveringsuitgaven - ruilhandel - salaris - sociale zekerheid - subsidie - variabele kosten - vaste lasten -